Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Pisos de la Carretera

Navàs

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Carretera de Cardona (Palà de Torroella). Sector oest del terme municipal. Antic terme del castell de Torroella, parròquia de Sant Salvador de Torroella.
Emplaçament	Carretera a Cardona (C-55), al km. 52,2, sortida a Palà de Torroella.
Alçada:	337

Coordenades:

Latitud:	41.85468
Longitud:	1.72041
UTM Est (X):	393786
UTM Nord (Y):	4634433

Classificació

Número de fitxa	08141 - 247
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Contemporani Popular
Segle	XIX-XX
Any	1876-1889
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Alguns dels pisos es troben abandonats i sense manteniment
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIL
Observacions protecció:	Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 04(04).CA. Fitxa de conjunt de la colònia de Palà de Torroella. Núm. registre BCIL: 13926-I Publicació DOGC: 29/04/2019
Data aprovació:	dc., 20/02/2019 - 12:00
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada

Titular: Propietaris diversos
Fitxes associades:
Colònia de Palà de Torroella
Galeries
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dt., 27/04/2021 - 14:09

Descripció

Conjunt de blocs de pisos per als obrers, construïts a finals de segle XIX al peu de la carretera de Cardona i que són els més antics de la colònia industrial de Palà de Torroella. En total hi ha una onzena de blocs adossats, de quatre pisos cadascun, que estan alineats amb el vial de la carretera. Els blocs, que segueixen un model d'habitatge popular vuitcentista, tenen una tipologia semblant però no idèntica, amb petites variacions. Per exemple, la majoria dels portals són amb llinda plana, però n'hi ha dos de més destacats que estan rematats amb arcs escarsers. Són els que corresponien a l'antic cafè i botiga. En una altra entrada, a l'extrem sud, hi havia la carnisseria. En general, cada bloc es distribueix en cinc eixos d'obertures, que combinen balcons i finestres, amb petites variacions. Els paraments de la façana principal són arrebossats i pintats d'un color clar, amb els emmarcaments de les obertures d'una tonalitat més fosca.

La façana posterior de les cases és encara més irregular, fruit de múltiples reformes. Hi trobem diferents tipus d'eixides i galeries, algunes en el nivell superior tenen passos aeris que comuniquen amb el terreny més elevat del fons, on encara es conserven construccions d'antics galliners i coberts.

Història

Des del seu inici el projecte de Palà de Torroella era crear una colònia, i en paral·lel als permisos de la fàbrica s'havien sol·licitat les llicències urbanístiques per als habitatges. El 24 de juny de 1876 es va autoritzar l'inici de la construcció dels blocs de pisos de la carretera, els més antics de la colònia. Eren onze blocs de 4 pisos cadascun, amb un total de 44 habitatges. Van ser construïts per fases entre 1876 i 1889.

L'any 1877 es va construir damunt la fàbrica una altra filada d'habitatges, coneguts com les Galeries. Comprenien deu habitatges. Es trobaven concentrats i a poca distancia de la fàbrica i de la "casa de l'amo", i als baixos disposaven de serveis. També es volia construir una paret o muralla que aïllés la fàbrica de la carretera, però l'Ajuntament va denegar-la. No va ser fins el 1883 que s'hi van instal·lar, segons sembla, els primers obrers. Anteriorment el mas Palà acollia un bon nombre de treballadors i tècnics de la fàbrica. L'any 1885 es va demanar permís per acabar les edificacions també per als obrers que es van aixecar al barri conegut com la Rata, a tocar de la carretera però a una certa distància.

Ja a la postguerra, els anys 1940 es van emprendre moltes obres, pràcticament totes en mans del constructor Sala, de Cardona. Entre d'altres, es va construir el pont d'accés als pisos de les Galeries i es van renovar cases. Així mateix, el 1957 es va col·locar la primera pedra d'un nou sector d'habitatges, situats al sud de la colònia, i anomenats Pisos Nous. Eren quatre edificis amb 22 pisos, als quals seguirien les 10 torres o xalets per als encarregats i majordoms, a l'altre voral de la carretera. Van ser projectades per l'arquitecte manresà Jesús Borràs, i les obres es van encarregar a Construccions Barau. En aquests anys (el 1966) es van iniciar també obres de reconstrucció dels pisos de la carretera.

Després de molts anys de bonança, a la dècada de 1960 va començar una crisi per al sector tèxtil que conduí al tancament de la fàbrica a finals de 1971. L'any 1980 va sortir a subhasta bona part de la colònia, i en els anys posteriors el poble va restar pràcticament abandonat. El 1992 l'empresa de Madrid Masters-5 Internacional va comprar Palà de Torroella en subhasta. Dies després representants de l'empresa van intentar desnonar 23 famílies que ocupaven els pisos de l'antiga colònia. L'alcalde de Navàs, Jaume Pons, va frenar aquesta temptativa i el 1992 va anunciar que l'Ajuntament comprava Palà. El 1994 s'arribava a un acord: els pisos quedaven pe les famílies i el camp de futbol, el cinema, l'oficina municipal i l'església van passar a propietat municipal.

Bibliografia

CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxa 04(04)CA

CAPSADA, J.; DUARRI, C.; LLOBET, E. (2010). *La Grandària del Món. Entorn, història i imaginari de Palà de Torroella*. Edicions de l'Albí. Berga.

FÀBREGA, A.; FONS, R.; LLOBET, E. (2014). Fàbriques de riu. Centre d'Estudis del Bages. Ajuntaments de Callús, Súria, Sant Mateu de Bages i Navàs, p. 93-108.